

Amsterdam, 18 december 2017

Beste Henri Bontenbal, (en andere mensen die het salderen in 2020 willen afschaffen),

Het stuk dat je zaterdag 16 december hebt geschreven over zonne-energie en de zogenaamde salderingsregeling vraagt om kritische zelfreflectie stel jij. Dat vraagt om een antwoord. Bij dezen.

Je stuk is een reactie op de zeer brede coalitie van partijen die vorige week Minister Wiebes vroegen om het salderen te behouden tot 2023, zoals beloofd door Minister Kamp. Het is allereerst gewoon goed om te doen wat er beloofd is en daarmee het vertrouwen van de kleingebruikers met zonnepanelen te behouden.

Nederland heeft een traditie in het voortijdig stoppen van succesvolle regelingen, soms zelfs met terugwerkende kracht. Daardoor is er bij ondernemers en anderen heel lang argwaan geweest tegenover de overheid, vooral in dit veld van duurzame energie. De overheid heeft geen goede 'track-record'. Laten we de argwaan niet opnieuw voeden, maar deze succesvolle regeling gewoon zoals beloofd doorzetten tot 2023. Daarna kan er een goede andere regeling komen, die ongetwijfeld minder gunstig is dan het salderen. Maar voor nu: doe wat is beloofd en waar velen op rekenen. Dat is de kern van de oproep.

De coalitie die de brief aan Minister Wiebes heeft geschreven is een indrukwekkende coalitie met bijna het hele maatschappelijk middenveld. Eens de klassieke achterban van jouw partij het CDA. Op twitter suggereerde iemand dat zo'n brief met zoveel ondertekenaars niets voorstelde, want dat deden ze klakkeloos. Dat lijkt me een miskennis van deze instituties, hun kennis en hun voormannen. Bouwend Nederland van voorzitter en CDA-prominent Maxime Verhagen tekent niet zonder na te denken zo een brief. Dat geldt ook voor UNETO-VNI voorman en CDA-er Doekle Terpstra, die namens de installateurs vraagt om de salderingsregeling te behouden. De Consumentenbond, Aedes namens de huurders, de Woonbond, inmiddels ook de land- en tuinbouworganisaties LTO en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Daarnaast zo'n 120 energiecoöperaties en ODE Decentraal, de organisatie voor duurzame energie. Dit zijn niet allemaal klakkeloos tekenende organisaties. Daar is over vergaderd, nagedacht, er zijn zinnen toegevoegd of weggestreept en men wilde graag onder de brief staan. Veelal voerde men al een zelfstandige lobby om te pleiten voor het behoud van de regeling tot 2023. Zij werden doorgaans niet gehoord en voelden zich genegeerd in Den Haag. Samen sta je sterker en je zou denken dat dit kabinet zo'n grote en diverse groep mensen en organisaties niet botweg kan negeren. Zeker jouw CDA niet. Daarom sloten ze vol overtuiging aan.

Jij stelt dat "de mensen die er verstand van hebben" het salderen willen stoppen. De mensen die willen stoppen bij de brancheverenigingen zijn vooral de grote partijen, die ook willen gaan verdienen aan opslag. Het zijn de partijen die vooral grote installaties van zonnepanelen neerleggen. De partijen die kleinere zonnepaneleninstallaties verkopen en neerleggen bij particulieren, die zitten

bijna allemaal bij UNETO-VNI, bij de lokale coöperaties en bij de partijen die deze week wel hebben getekend. Dat zou je ook aan het denken kunnen zetten.

Dus alle gebruikers van zonnepanelen en degenen die ze installeren, vragen om de regeling te handhaven. De huurders willen de regeling houden, de mensen met een eigen huis (Vereniging Eigen Huis schreef ook een brief ter ondersteuning, op eigen titel), scholen die zonnepanelen willen, sportclubs, energie coöperaties, woning corporaties en boeren. Ik denk dat simpelweg zeggen "ze begrijpen het niet en we gaan het nog wel een keertje uitleggen", vrij denigrerend is en miskent dat zij misschien beter zien wat hen wordt ontnomen dan de partijen die het salderen voortijdig op de schop willen nemen. Het heeft enige jaren geduurd voordat huishoudens inzagen dat je je spaargeld beter op je dak kunt zetten dan op de bank. Nu ze eenmaal ontketend zijn, met groeicijfers van 90%, lijkt het mij niet verstandig dit in de kiem te smoren. De ongeveer 500.000 huishoudens met zonnepanelen gaan namelijk vaak ook besparen en nadenken over wat wij noemen 'de energietransitie'. De zonnepanelen zijn de eerste stap om ze te betrekken in de transitie en die wordt vaak gevolgd door ledlampen, zuinigere apparaten en uiteindelijk ook vaak nadenken over van het gas afgaan. Al deze stappen brengen de energierekening omlaag en het enthousiasme om mee te doen aan de transitie omhoog. Onderschat dat niet. Die eerste stap met de zonnepanelen, is ook de eerste stap bij het deelnemen aan de omslag die nodig is in alle onderdelen van het energiesysteem. Dat is best iets waard en deze regeling is relatief heel goedkoop.

De tachtig miljoen die de regeling zou kosten, steekt schril af bij de 1,2 miljard kwijtgescholden dividendbelasting. Het levert ook nog meer dan 5.000 lokale banen op en dat worden er steeds meer.

Ik vind het heel raar dat nu iedereen ineens bang is voor 'overstimulering', maar daar hoor je nooit iemand over als de grote bedrijven belachelijk weinig hoeven te betalen voor hun energie, of als de kassen onder gunstige condities goedkoop aardgas krijgen, als kerosine voor vliegtuigen onbelast is of als Shell ons gas uit de bodem mag halen ten koste van Groningers en ter verrijking van zichzelf. Dan is er niets aan de hand. Maar nu er eindelijk één heel geschikte regeling is voor huishoudens, dan is het ineens 'overstimulering'.

Ik denk dat we de huishoudens niet genoeg kunnen stimuleren om meer zonnepanelen te nemen. We liggen namelijk hopeloos achteraan in Europa en in de OECD voor wat betreft de hoeveelheid duurzame energie in Nederland, dus laat die huishoudens alsjeblieft heel veel zonnepanelen neerleggen. Overstimulering? Nee, enthousiasme creëren! Saldering is dé regeling van de burgers, scholen, huurders en ander kleiner publiek vastgoed. Iedereen heeft tegenwoordig de mond vol van een 'eerlijke transitie'. Het CDA voorop: we moeten langzaam aan doen zei de heer Buma, want anders is er niet genoeg draagvlak bij de burgers. Nou dan moet je vooral het salderen afschaffen: dat creëert draagvlak; not.

Het zijn vooral de energiebedrijven en wat grotere partijen die in zonnepanelen handelen, die de regeling willen afschaffen. De grotere partijen profiteren ook enorm van de andere regeling voor zonnepanelen, die voor grote installaties: de SDE-regeling. Die blijft namelijk in stand (heel mooi!), maar die SDE-regeling bedient niet de huishouden, kleiner midden- en kleinbedrijf (MKB), huurders, gemiddelde sportverenigingen. De mensen die de markt voor deze kleinere installaties bedienen, zien wel degelijk meteen aarzelingen sinds het afschaffen van het salderen per 2020 in het regeringsakkoord werd genoemd, zowel bij deze partijen zelf als bij hun financiers. Als de Minister

dan toch zegt een regeling te willen starten vanaf 2020 die net zo goed is als het salderen, dan kan het salderen net zo goed blijven. De salderingsregeling is nu namelijk ingeburgerd en simpel. Elke nieuwe regeling zorgt er doorgaans voor dat de markt weer 1 a 2 jaar op zijn gat ligt, omdat men kopschuw is of weer nieuwe bedrijfsmodellen moet bedenken. Dat kunnen we ons nu niet veroorloven. De groei zit er net goed in, laten we dat momentum vasthouden. Laten we geen teleurstellingen creëren door gerechtvaardigde verwachtingen te frustreren.

Het is wel de wereld op zijn kop om nu de coalitie die pleit voor het behouden van salderen tot minimaal 2023 te verwijten dat zij een 'self-fulfilling prophecy' creëren door op te komen voor de kleinere partijen met zonnepanelen. Alsof men door ons straks geen zonnepanelen meer wil. De onrust komt doordat minister Kamp aangeeft tot 2023 te handhaven, maar minister Wiebes dat plots terugdraait. De overheid houdt zich dus niet aan haar uitspraken. Jouw verwijt is dus terecht, maar aan het verkeerde adres. Je verwijt de boodschappers.

De enige reden dat deze groep nu zo luid naar buiten komt, is omdat er niet werd geluisterd naar hen en omdat er met hen niet werd overlegd. Een groepje energiebedrijven en ingenieurs wist het beter en daar moet iedereen maar naar luisteren. Als ruim twintig organisaties en 120 energie-coöperaties met een gezamenlijke achterban van miljoenen mensen er anders over denken, dan is dat een "solo-actie"? Dat is wel een heel ruime definitie van "solo". Hoewel veel van deze organisaties misschien liever de salderingsregeling nog langer zouden houden dan tot 2023, zijn ze wel bereid om een goed alternatief te accepteren in 2023, zonder verder te morren. Maar ze zijn niet gek. Want een nieuwe regeling gaat natuurlijk niet 20 cent per kilowattuur opleveren en ook niet 1 of 2 cent minder. Je schrijft omschrijft deze 2 cent als "een flink stukje" (rare combinatie, flink en stukje), maar zo'n nieuwe regeling zal wel een "mega stukje minder" zijn. En dat is vooral voor de partijen die het nu net aan rond kunnen rekenen dankzij de huidige regeling, zoals zonnepanelenacties voor scholen of huurders, meteen het einde van hun bedrijfsmodellen. Zij rekenden in ieder geval op het huidige systeem tot 2023. Beschaam dat vertrouwen niet zou ik zeggen. We hebben het hard genoeg nodig komende tientallen jaren.

De salderingsregeling gaat over energie die je overdag zelf opwekt met zonnepanelen op je eigen dak. Die energie gebruik je vaak niet meteen, maar uren later. Het is voor particulieren en andere kleinverbruikers nu nog te duur om die energie zelf thuis op te slaan (en hopelijk in 2023 wel betaalbaar). Salderen maakt de zonnestroom ongeveer 20 cent per kilowattuur waard, stroom die je anders had moeten betalen, als je die energie moest kopen van het energiebedrijf. Dat lijkt mij ook heel eerlijk, want je hebt die energie toch opgewekt met een installatie die je zelf hebt betaald. Je gebruikt het net figuurlijk gezien als een soort tijdelijke opslag en je betaalt ook gewoon je vaste netwerkkosten. Als dat op termijn omhoog zou moeten, dan lijkt me dat bespreekbaar.

Tot slot scherm je met zekerheid die het afschaffen zou geven, omdat de nieuwe regeling meer zekerheid biedt. Ten eerste geeft het in stand houden van het salderen de meeste zekerheid, zelfs als de prijs voor elektriciteit een stukje omlaag zou gaan. Dat wordt vast geen 10 cent. Ten tweede geeft een nieuwe regeling alleen zekerheid als de vergoeding echt langjarig wordt vastgelegd en niet aan politieke (jaarlijkse?) bijstellingen wordt blootgesteld. Overigens geldt dat voor projecten rond scholen, huurders, VvE's, NOM- en BENG-woningen, sportverenigingen en soortgelijk maatschappelijk vastgoed wellicht een aparte regeling moet komen, die uitgaat van langjarige rendementen in plaats van "zeven jaar terugverdientijd". Verhuurders hebben te maken met het

'split incentive' probleem, iets wat in de discussie rondom het salderen wel geadresseerd is, maar niet opgenomen in de voorstellen. Zeker is dat ze bij een regeling die uitgaat van terugverdientijden van zeven jaar niet door kunnen met hun projecten. Voor hen zal je moeten rekenen met "terugverdientijden" van 15 à 20 jaar anders komen die projecten er gewoon niet.

De energietransitie is een sociale transitie, waarbij het creëren van enthousiasme en saamhorigheid belangrijk is, maar bovenal het vertrouwen in elkaar en in een overheid die zich houdt aan zijn woord. Het voortijdig afschaffen leidt tot veel meer schade dan velen zien. Ik hoop dat de Minister dat ziet. Hij geeft over CCS aan dat daarover te praten valt en dat wat in het regeerakkoord staat niet perse zo uitgevoerd hoeft te worden. Ik hoop dat hij voor wat betreft het salderen ook open staat voor een ander traject en oplossingen die de bewoners van Nederland ook betrokken houden en enthousiast! Op naar de volgende miljoen zonnepanelen!

Met vriendelijke groet,

Marjan Minnesma

